

OBZOR

NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ

Časopis věnovaný otázkám národochospodářským a sociálně politickým.

Orgán Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách a Vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko.

Česká společnost národochospodářská

koná ustavující valnou schůzi dne 31. května t. r. na Staroměstské radnici v Praze. Vstupuje do života skromněji, než národochospodářský sjezd, dne 13. října 1895 odbývaný, ale přinese bohdá sobě do vínu více přípravy k velikému úkolu, jež si obrala: povznášeti národ nás po stránce hospodářské, poznávati hospodářské poměry našeho národa a šířiti v něm vědomosti národochospodářské. Nepůjdeme a nebudeme ani moci jít tak daleko, jako Madaři r. 1844 svým »spolkem na ochranu vlastenecké výroby« (Vedegylet), kteří zavázavše se po 6 let nekupovat pro svou potřebu za halér zboží jiného, než které v Uhrách bylo vyrobeno, zjednali hrubému suknu svému přístup i do šlechtických paláců a zavedli pro dcery magnátské kroj selský. Přes to čeká na společnost práce tak veliká, že k ní bude potřebí obětavé součinnosti mnoha a mnoha příslušníků národa, práce nejenom v Čechách, nýbrž také a zvláště ve Slezsku a na Moravě, odkudž myslénka hospodářské organisačce v nejnovějším rouše svém vyšla, kde největší ohlas nalézá a snad i s největším úspěchem se potká.

Půjde o soustavné vychovávání národa jako podnikatele i jako spotřebitele.

Musíme se učiti vkládati své kapitály do podniků průmyslových, obchodních atd. místo do spořitelen, nedávati svých synů na zbytečná studia s vyhlídkou na plat, s jakým by se nespokojil ani lepší komptoirista nebo tovární dělník, nevdávati svých dcer úředníčkům, důstojníkům a j. zastupitelům t. zv. skvělé býdy, můžeme-li v synech nebo zetech svých mít nástupce ve svém hospodářství, živnosti nebo obchodu. U nás z pravidla jen jedna generace vydělává; zmohl-li se otec, musí být syn důstojníkem nebo doktorem, třebas jenom kavárenským a třebas budoucí gáže jeho nečinila ani desetinu otcových příjmů z živnosti nebo obchodu. Synové německých obchodníků a průmyslníků studují jako volontéři v známých ob-

chodních domech v Londýně, Paříži, New Yorku, Kalkutě, Kairu, s nimiž jim jednou bude obchodovati — naši synové slouží — často po vyprošeném doktorátě nebo státních zkouškách — za 500 zl. jako auskultanti, praktikanti nebo advokátní koncipienti. Obchodních nebo továrních fideikomissů rodinných, jakými jsou u Němců firmy Leitenberger, Liebieg, Ginzkey, Ringhoffer atd. atd. u nás snad ani není — nezůstává v obchodě ani kapitál, ani obchodnická tradice a rutina prvního zakladatele, není generací továrníkých nebo velkoobchodnických; u nás by ku př. již Leitenberger syn zcela jistě zemřel ne jako podnikatel, který ze zděděných statisíců učinil miliony, nýbrž jako plukovník, okresní hejtman, gymnasiální ředitel nebo dokonce soudní adjunkt ve výslužbě. A při tomto systému našeho vychovávání přecházejí nejvýnosnější podniky naše časem znenáhla do rukou cizích (Vondráčkovy doly v Mor. Ostravě), těžení hor, využitkování vodních sil, stavba železnic atd. jsou doménami cizího kapitálu a národní nás majetek relativně tím více klesá, čím více stoupá váha majetku movitého nad nemovitým rolnickým.

A kde již podnikáme, neděje se to s rozhledem a rozvahou. V politice hoří celý národ dnes pro Staročeche, zítra pro Mladočeche, v hospodářství včera pro cukrovary, dnes pro pivovary, zítra pro umělá hnojiva atd. Prospívá-li jedno odvětví dnes obstojně, chce mít zítra každý okres takový a ne jiný závod, až pak zkrachované závody koupí cizí špekulant.

Potřebujeme ovšem podnikavosti solidní. Snahy po vyprostění naší spotřeby z rukou cizích výrobců a překupníků svádějí a svedou mnohé naše podnikatele, aby z nového ruchu emancipačního nesolidně co nejvíce pro své zbohatnutí vytěžili. Bude nepříjemným, ale nezbytným úkolem společnosti, takové cizopasníky hned v zárodku bezohledně vypleniti.

Výchovy jest nám potřebí i jako konsumentům. Již počtem fysických příslušníků svých representujeme obrovskou sílu spotřební, při-

pojme k tomu věcné potřeby našich obcí, okresů, nesčetných spolků, ústavů a t. d., a bude nám zřejmo, jakou ztrátu trpíme, odvádíme-li stamilionové důchody své ročně do řek cizích. A tu v první řadě potřebujeme národního vzděláni žen svých, neboť žena, ne muž, jest v domácnosti rozhodujícím činitelem, a vedle neuvědomělé nebo vědomě indifferentní ženy jest námaha na muže vynaložená jako peníze z okna vyhozené. Potřebujeme i učiti se nejenom, jak peníze vydávat, nýbrž i jak pilně pracovati a jak spořiti. Němec, a zvláště žid, doveď si počátečním strádáním zabezpečiti budoucí blaho byt; dnes ještě skromný a úslužný obchodník, který po celodenním zaměstnání v krámě večer dlouho do noci s rodinou pořádá účty, píše reklamní dopisy, hledá lepší prameny nákupu, počítá a spekuluje — zítra majitel velkostatku. U nás toho doveď málo kdo: převeliká část našinců, i poměrně dobře postavených, žije z ruky do úst; při nehodě, nemoci, krizi obchodní naříká se pak na zákony, na konkurenci, na daně, zkrátka na vše možné. Zvykneme-li si od svých sousedů všemu dobrému raději se učiti, než bezmocně si stěžovati, lépe uděláme pro sebe i pro národ.

Opakujeme, že úkol: organizovati hospodářství naše na základech národních, bez pomoci anebo snad i proti nepřízni orgánů veřejných, naprostě není snadný, že se dá docílit snad jen částečně a teprv po mnohem namáhání a dlouhé době. Bude nezbytno vyvarovati se optimismu, který tak snadno vyplývá z — nezcela zde případného — srovnávání naší emancipace hospodářské s našim obrozením národnostním a literárním, a pečlivě těžiti z dobrých i špatných zkušeností dob minulých, aby po krátké periodě neuvažujícího nadšení nenastalo tím trvalejší a osudnější ochabnutí. Ze však společnost jistých a bohdá značných úspěchů bude moci za těchto podmínek dosáhnouti, zvláště na Moravě, naprostě nepochybujeme; již sám ruch, jehož jest výsledkem, pokládali jsme a pokládáme za zdravou reakci proti dosavadnímu našemu úřadníčkování a služebníkování ve prospěch praktické činnosti v zemědělství, průmyslu, obchodě.

Jednotlivosti úkolů v těchto směrech nebudeme uváděti; jsou ostatně z časti patrný ze stanov, udávajících prostředky, jimiž se společnost účelu svých hodlá domáhati.*). Zdá se

*) § 3. K účelu svému bude společnost zejména:
a) pořádati v obvodu své působnosti schůze spolkové i veřejná shromáždění a sjezdy, přednášky, učebné kurzy a rozhovory o otázkách hospodářských;

b) vydávat časopisy, brožury, knihy a jiné tiskopisy, sloužící k účelům hospodářským;

c) pečovati o zřizování čítáren a knihoven odborných;

d) pořádati vycházky k názornému poznávání krajův a předmětu hospodářsky významných;

nám samozřejmým, že společnost nebude moci obejítí se bez spolupůsobení zákonních zastupitelstev stavů výrobních (zemědělské rady, obchodních komor, společenstev) i hospodářských spolků, u nás již stávajících, na předním místě Vývozního spolku českého, jehož stanovy ve mnohých směrech se stanovami České společnosti národochospodářské souhlasí a který za krátkého trvání svého rozvinul činnost veškeré úcty hodnou. Tedy: přiměti veškeré činitele naše k hospodářské práci národní, organizovati práci tuto jednotně, ale netřístiti sil na úkoly již jinými činiteli dobře obstarávané!

Tím upřímně vítáme novou společnost.

Oprava daní přímých.

II. Nespravedlivost břemene daňového následkem daní nepřímých a dosavadních přímých.

Píše Jan Koloušek.

Mezí všemi různými náhledy, jaké se mohou vyskytnouti o úkolech, významu a upravení daní veřejných, žádný nemůže uznávati nynější způsob zdanění za spravedlivý — a v té příčině nelze ani jediný stát vyjmouti, ani snad švýcarské kantony, které mají nejmodernější systemy daňové.

Kdybychom se postavili třeba na stanovisko dnes úplně zastaralé, že stát má pouze právo žádati od svých občanů úměrnou úplatu toho, co v jich prospěchu podniká, ukázalo by se, že rozměření daní, jaké ve všech civilisovaných státech zastihujeme, je nejvýš nerovnoměrné a tudíž nespravedlivé; neboť stát nedává svými zařízeními nejvíce výhod těm, od nichž nejvíce dávek vymáhá, nýbrž právě naopak, největší pro

e) pečovati o soustavné vyšetřování poměrů, zařízení a opatření hospodářských v národě českém se vyskytujících;

f) udileti stipendia a jiné podpory příslušníkům českého národa k odbornému vzdělání technickému a obchodnickému;

g) poskytovati pokyny, rady a informace příslušníkům českého národa ve věcech výrobních a obchodních;

h) sbíratи plodné myšlenky a projekty hospodářské, obstarávatи průpravné práce ke zřízení nových českých podniků průmyslových, bánských, obchodních, dopravních a pod., vyhledávatи pro ně pravé interesenty, buď jednotlivce nebo družstva, a opatřovati jim způsobilé sily technické i komerciální;

ch) navazovati a podporovati obchodní styky mezi různými třídami hospodářskými;

i) podávatи návrhy a žádosti sborům zákonodárným, úřadům samosprávným i státním a jiným činitelům veřejným.

§ 6. Příspěvky členské obnášejí:

a) pro členy zakládající jednou pro vždy nejméně 100 zl., splatných buď najednou nebo ve čtyřech ročních lhůtách;

b) pro členy přispívající ročně 5 zl. (osoby fyzické) a 10 zl. (osoby právnické);

c) pro členy činné ustanovuje členský příspěvek na nejbližší rok správní valná hromada květnová.